

Написание диктантов в рубрике «От диктанта до диктанта»

Хантыйский язык (ваховский диалект)

Диктант № 1

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Сенгепов Алексей Михайлович

Қәнтәх ики эрәхлилтә яс[...]

1) Цимәл [...]мәсмам п[...]рнә, тя мә әйәлтәли т[...]лхәқәтәсәм. 2) Ухәл ыл әсәлмин, ләхән м[...]нт қоләнтәвәл, сүңк лимә виньмәл ос вилдә чәкә пәхтәх кәләс. 3) Вөхәл қ[...]ламын амәсвәл, вилдә воихән пәни мәнт [...]нтә қолвәл. 4) Ләхтил ос мәнт чимәлвәлән пырывәл, мөхөлә[...] йәлөв тәхыт мән вәлтох м[...]хнә пәни странәнә йәвәлт. 5) Пырнә ос нуқ пеккинтәмин ухәл нуқ ч[...]чмин мәнт пырықәтәвәл мөхусәхы ит новәт [...]әнтәх ях вәлвәлт. 6) Төл ос йәмә т[...]хәнтәл пәни төңәмтәмал ях Ляминох пәни Назымох пырықәтәв[...]л.

7) Мәнт қоләнтәмын Пәтәрә [...]йләх-көлләх амәсвәл мәрәм п[...]ләннә мәнт пырымпәл: «Ти мән р[...]хам қәсух мөхусәхы ит вәлвәл ньәңи[...]ыиллә мөхули верв[...]лт?» 8) Тө[...]әмтәмам қәсы ләхә эр[...]хлилим қо вәлвәл қо ләх ньәңиқыилләллә вәлвәлт қо р[...]пылтәвәлт пәни онә[...]тәхләвәлт.

9) Ләх тим том пырытә к[...]ләллә қоләнтәмын тюмынт н[...]мәс кәссәм, қунә мәнтитә йәмә рәхам яхлох төңә[...]ты. 10) Әйнәм тәхыт н[...]ла эрәхлилләмән п[...]ләннә ләх қ[...]х әйләх-көлләх амәсвәл. 11) Тютнә мә номәхсылл[...]м мәнох вөхәл қәлас[...], мөхусәхы ос ләхә әрәх төлхәлтә[...]ы. 12) Мәти төңәмтым Пәтәрә қойталнә [...]рки маньтәт пәни л[...]лпәныт эрәхлил[...]вәл.

13) Тиминт маньтәх сәтә икит[...]х қәнтәх ях в[...]лтә тәхыт ит мочә м[...]нән төңәмты пәни номлы.

(167 слов)

(Перевод на ваховский диалект Прасиной Светланы Федоровны)

ОТВЕТЫ

Диктант № 1

Сенгепов Алексей Михайлович

Қәнтәх ики эрәхлилтә ясәң

1) Чимәл амәсмам пырнә, тя мә әйәдтәли төлхәқәтәсәм. 2) Ухәл ыл әсәлмин, ләхән мәнт қоләнтәвәл, сүңк лимә виньмәд ос вилдә чәкә пәхтәх кәләс. 3) Вөхәл қәламын амәсвәл, вилдә воихән пәни мәнт әнтә қолвәл. 4) Ләхтил ос мәнт чимәлвәлән пыривәл, мөхөлән йәләв тәхыт мән вәлтох мәхнә пәни странанә йәвәлт. 5) Пырнә ос нуқ пеккинтәмин ухәл нуқ чөчмин мәнт пырықәтәвәл мөхусәхы ит новәт қәнтәх ях вәлвәлт. 6) Төл ос йәмә тәхәнтәл пәни төңәмтәмал ях Ляминох пәни Назымох пырықәтәвәл.

7) Мәнт қоләнтәмын, Пәтәрә әйләх-көлләх амәсвәл, мәрәм пәләннә мәнт пырымпәл: «Ти мән рәхам қәсух, мөхусәхы ит вәлвәл, ньәңиқыиллә мөхули вервәлт?» 8) Төңәмтәмам қәсы ләхә эрәхлилим қо вәлвәл қо ләх ньәңиқыилләллә вәлвәлт қо ропылтәвәлт пәни онәлтәхләвәлт.

9) Ләх тим том пыритә көләллә қоләнтәмын тюмынт нәмәс кәссәм, қунә мәнтитә йәмә рәхам яхлох төңәмты. 10) Әйнәм тәхыт нюла эрәхлиләмән, пәләннә ләх қох әйләх-көлләх амәсвәл. 11) Тютнә мә номәхсылләм мәнох вөхәл қәласы, мөхусәхы ос ләхә әрәх төдхәлтәлы. 12) Мәти төңәмтым, Пәтәрә қойталнә әрки маньтәт пәни лулпәныт эрәхлиләвәл.

13) Тиминт маньтәх сәтә икитөх қәнтәх ях вәлтә тәхыт ит мочә мәнән төңәмты пәни номлы.

(167 слов)

(Перевод на ваховский диалект Прасиной Светланы Федоровны)

Перевод
Диктант № 1
Сенгепов Алексей Михайлович
РАССКАЗЫ СТАРОГО ХАНТЫ
ПЕРВЫЙ ВЕЧЕР

(отрывок)

Чуть, помолчав, медленно начинаю рассказывать ему обо всем понемногу. Он слушает, опустив голову, и его смуглое сухощавое лицо кажется еще темнее. Вид у него усталый, как будто дремлет и не слушает. Однако часто переспрашивает, особенно интересуется нашей новой жизнью, теми изменениями, которые происходят в стране, в округе. А потом вдруг оживляется, поднимает голову и начинает спрашивать меня о жизни и быте народа ханты, и как эта новая жизнь скажется на их жизни. Затем о тех людях, которых он хорошо помнит и знает, особенно интересуется жителями Лямина и Назыма.

Слушая мои рассказы, Петро сидит молча, только изредка спросит: «Этот наш дальний родственник, как-то он сейчас живет, чем занимаются его дети?» Если знаю человека, начинаю объяснять: он живет, где его дети живут, работают или учатся.

Иногда, анализируя его вопросы и расспросы, прихожу к выводу, что брат мой, оказывается, лучше меня знает родственников и знакомых. Мне приходится только удивляться. Разговаривая обо всем, иногда он замолчит и долго, задумавшись, молча сидит. Тогда начинаю думать, что может мои рассказы ему надоели, и я ломаю голову - как его сумею разговорить? Знаю, что от Петра можно услышать очень много интересных рассказов, сказок и песен.

Благодаря таким старикам рассказчикам, история народа ханты сохранена и донесена до наших дней в легендах, песнях и сказаниях. Вот только с чего начать разговор?

(206 слов)

(Сенгепов А.М.)

Диктант № 2

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Еремей Данилович Айпин

Мә мәхәм ҡоләнтәләм.

Тьөләк ҡоләнтәмын, в[...]йәмтәм. Тиминт тәхы ву[...]әм: Сүңк юх с[...]йә ләңас, сәрнян ҡат охпыл көләккә п[...]н'чәс. Ҙат йир пәни ҡат ҡ[...]рә сәрняна с[...]лавәл. Мәннә сем[...]хләм ҡөнһәмтәс[...]хән. Сүңк сәрнян ката йоқ лә[...]авәл пәни вәйав[...]л. Төт Сүңк ньә[...]әҗыит войатәт, мә ләхатәвам [...]хәлит пәни пәхалит. Ҙунтә Сүңк мәң ҡ[...]төха йөвәл, әңким атвәл, ти Сүңк мәң[...] ләхтил көтәл чө[...]әмтәстә. Ҙунтә Сүңк к[...]т әрки, әңким көл сәхы, тю Сүңк ньәңәҗыит мәх элнә[...]ә мәңнә йәңҗатә йө[...]әт. Тю пырнә мән[...]ә вулы, Сүңк ҡатох күм лү[...]тәс. Мә номәхсыл[...]әм, тәләх ҡ[...]ммөхи йөхтәс. «Сүңк мўль пәни пас[...]ән әнтәс – әтькәх йәв[...]л», – эпым тю көл атқал. Әйлән[...], тәләхнә, номәхсылләм, Сүңк ҡәм әң[...]им ҡөрасәвәҗы.

ОТВЕТЫ

Диктант № 2

Еремей Данилович Айпин

Мә мәхәм қоләнтәләм

Тьөләк қоләнтәмән, войәмтәм. Тиминт тәхы вуләм, Сүңк юх сәйя ләңас, сәрняң қат охпыл көләккә пун'чәс. Қат йир пәни қат көрә сәрняңа сәлавәл. Мәннә семәхләм қоньәмтәсахән. Сүңк сәрняң қата йоқ ләңавәл пәни вәйавәл. Тәт Сүңк ньәңәқыит войатәт, мә ләхатәвам өхәлит пәни пәхәлит. Қунтә Сүңк мәң қутәха йөвәл, әңким атвәл, ти Сүңк мәңә ләхтил көтәл чөчөмтәстә. Қунтә Сүңк көт әрки, әңким көл сәхы, тю Сүңк ньәңәқыит мәх әлнәңә мәңнә йәңқатә йөсәт...

Тю пырнә мәннә вулы, Сүңк қатох кұм лүхтәс. Мә номәхсылләм, тәләх қәммөхи йөхтәс. «Сүңк мұль пәни пасқән әнтәс – әтькәх йөвәл», – эпым тю көл атқал. Әйләнә, тәләхнә, номәхсылләм, Сүңк қәм әңким қәрасәвәқы.

Перевод

Диктант № 2

Еремей Данилович Айпин

Я слушаю Землю

1) Слушаю тишину, засыпаю. 2) И вижу, как Солнце заходит за деревья, открывает настежь двери своего золотого дома. 3) Стены и потолки сверкают золотом. 4) Я невольно зажмуриваю глаза. 5) Солнце входит во дворец и засыпает. 6) Там спят и дети Солнца, девочки и мальчики моего возраста. 7)

Когда в наш дом приходит луч Солнца, мама говорит, что это Солнышко протянуло нам свою руку. 8) Если же лучей много, значит, по словам мамы, это дети Солнца пришли на землю поиграть с нами, со своими ровесниками...

1) Потом я увидел, как Солнце из дома наружу выходит. 2) Мне показалось, что зима наступила. 3) «Солнце надело шапку и варежки – холодно будет, – папа сказал. 4) Тогда же, зимой, я подумал, что Солнце очень похоже на мою маму.

Диктант № 3

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Тю тәхы әпым[...] эрәхлилсим, лөх атқал: «Сүңк – әйнам ях [...]ңки. Тюта, титә[...]тә, әйнам әңкит нюла ләх[...]әт». Сүңк лөхә[...]әятанә, мәч әңкимә номә[...]сылләм. Пәни мә чым[...]али ойәхтәм, мәхә Сүңк лөңән мүлләхә[...]и пәни пасләхәқы.

Ит ос, сәрняң қатох күм л[...]хәмәмә, Сүңк мәнә кәләммә, мәримпәси нуқ вер[...]әлсәм.

Әл[...]әх йәс. Кат пүлтөх қон'ә[...] Сүңк көтнә мәнт ну[...] верәхтәс. Тю тәнта, л[...]х моқәлләхапа пәт[...]әхәлтәмә.

Перевод на ваховский диалект М.А. Прасина

ОТВЕТЫ

Диктант № 3

Тю тэхы эпыма эрэхлилсим, лөх атчал: «Сүңк – эйна́м ях эңки. Тюта, титэ́нта, эйна́м эңкит нюла ла́хмөт». Сүңк лөхө́тэятамнэ, мөч э́нкимä номө́хсыллэм.

Пäни ма́ чымлали ойэ́хтэм, мө́хä Сүңк лөңөн мүллө́хэки пäни паслө́хэбы. Ит ос, сэрня́ң қато́х күм лү́хэмäма́, Сүңк ма́на́ кэ́лэмма́, мэ́римпэ́си ну́қ верхө́лсэм. Äлңэ́х йэ́с. Қат пү́лтө́х қон’э́қ Сүңк кө́тнэ́ ма́нт ну́қ верө́хтэс. Тю тэ́нта, лө́х мо́қәллө́хапа пэ́ткахө́лтäма́.

Перевод

Диктант № 3

5) Я рассказал об этом папе, и он ответил: «Солнце – мама всех людей». Поэтому, наверное, все мамы похожи друг на друга». 6) Мне нравится смотреть на Солнце в короне и думать о маме. 7) И я немножко жалел, что летом Солнце никогда не надевает свою корону и варежки...8) Теперь же, выйдя из дворца, Солнце так ослепило меня, что я тут же проснулся.

9) Было утро. 10) И через окно в стене ласковая рука Солнца разбудила меня. 11) Это, наверное, чтобы я поспешил навстречу его детям.

Диктант № 4

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Роман Прокопьевич Ругин

Өрөсйөнү

(1) Өй қотәл Ляди әпылна сө[...]мәт өрәс чәхикәт[...]. (2) Ил[...].н лөх сөхмәт өрәс әнтә чәхихәл көч қохән сахрә[...]. өрәсйөнү лөхилилөхә[...].

(3) Лин рытна м[...].лән қанға утә кәтәлсәх[...].н (4) Чәмпәл пелә м[...].хты ун'сәхән пәни лөҗа ник выхәл[...].әхән. (5) Әр[...].и сөхмә йухәтох сәм нә[...].их кәләхән.

(6) Купья әймәтә йуха қохлә[...]. пәни вән' вәлә көт[...].лнә нин'чәхтәс. (7) Сөхмә л[...].йвә тыхәмтәс пәни л[...].хәлнә Лядияпа чөчсәтә.

(8) – Пәх ләхәтәи м[...].хөсәхы сөхмә лыйвә пәх[...].әс. (9) Вилл[...]. лөк п[...].ки. (10) Типпә-типп[...]. пақән[...].әл. (11) Йәм л[...].т өрәс чәх[...].тә.

ОТВЕТЫ

Диктант № 4

Роман Прокопьевич Ругин

Өрөсйөнү

(1) Өй қотәл Ляди әпылна сөхмәт өрәс чәхикәтәс. (2) Илән лөх сөхмәт өрәс әнтә чәхихәл, көч қохән сахрән өрәсйөнү лөхилилөхәл.

(3) Лин рытна мөлән җанҗа утә кәтәлсәхән. (4) Чәмпәл пелә мухты ун'сәхән пәни ләҗа ник выхәлсәхән. (5) Әрки сөхмә йухәтох сәм нәхиҗ кәләхән.

(6) Купья әймәтә йуха җоҗләс пәни вән' вәлјә кәтәлнә нин'чәхтәс. (7) Сөхмә лыйвә тыхәмтәс пәни ләхәлнә Лядияпа чөчсәтә.

(8) – Пәх, ләхәтәи, мөхәсәхы сөхмә лыйвә пәхләс. (9) Виллә ләк пөки. (10) Типпә-типпә паҗәнвәл. (11) Йәм ләт өрәс чәхитә.

Перевод

Диктант № 4

Роман Прокопьевич Ругин

Березовый сок

В один из дней Ляди с отцом занялся сбором березового сока. В этом Ляди принимал участие впервые, хотя сладким березовым соком лакомился давно: дома ежегодно заготавливали огромную флягу этого целебного напитка.

Они остановились на колданке у обрывистого берега. Перевалили через крутой холм, поросший лиственницами, и спустились к небольшому заливику. В глазах забелело от множества стройных берез.

Купья подошел к одному из деревьев и дотянулся рукой до ближайшей ветки. Сорвал почку и протянул ее Ляди на раскрытой ладони.

– Смотри, сынок, как почка набухла.словно глухариный зуб. Вот-вот лопнет! Самое время цедить сок.

– Ох и вкусно будет! – облизнулся Ляди, предвкушая, как он глотнет прохладного сока.

Диктант № 5

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Роман Прокопьевич Ругин

Өрәсйәнҗ

(12) – Җәм эвә[...]тәки, титәнтә! – нялмим[...].с Ляди, номәхсыләмын мөхәсәхы лөх йөхли өрәс илә[...].тәвәл.

(13) Әпыл [...].хәр сәрә йух кәсәс пәни т[...].нтәх кәр чомҗымсәтә. (14) П[...].нипәси кәли йә[...].җ пасҗәҗәтәс.

(15) – Тә титә! Вер мәнәкәт[...].с! – Купья атәс пәни йух пәрҗа айләхә витр[...].амтәс. (16) Перәх сөхмәтәт[...]. җоләм көхлөх пәни пут[...].ли йөрәс.

(17) – Ит [...].с сүңкнә җән'хәмтәхл[...]. (18) Мәрәм [...].л мохн'ы[...].а!
(19) Мәрәмпә к[...].сҗән мөхөләң көхәл тәләләки – ә[...].лә витрайя ләми. (20) Мә ос тим мә[...].әлнә җоҳәлылләм оҗ кәстә [...].ойләм.

(21) Ляди пән[...].әм мәх охтыя ләвсәҗтәс пәни тохы т[...].рәмвәх лөхәтәйәҗәтәс. (22) Мосҗонә төлјәкнәм м[...].х сәм лөхәлвәл ос өрәсйәнҗ көх[...].оха сөйән сөйнә тьорә[...].вәл: "кап -кап-кап"...

ОТВЕТЫ

Диктант № 5

(12) – Җәм эвәстәки, титәнтә! – нялмимәс Ляди, номәхсыләмын, мөхәсәхы лөх йөхли өрәс иләхтәвәл.

(13) Әпыл охәр сәрә йух кәсәс пәни төнтәх кәр чомҗымсәтә. (14) Пәнипәси кәли йәнҗ пасҗәҗәтәс.

(15) – Тә титә! Вер мәнәкәтәс! – Купья атәс пәни йух пәрқа айләха витрә амтәс. (16) Перәх сөхмәтәтә қоләм көхлөх пәни путали йөрәс.

(17) – Ит ос сүнкнә қән'хәмтәхла. (18) Мәрәм әл мохн'ыла! (19) Мәрәмпә кәснән, мөхөлән көхәл тәләләки – әллә витрәйә ләми. (20) Мә ос тим мәхәлнә қохәлылләм, оч кәстә қойләм.

(21) Ляди пәнтәм мәх охтыя ләвсәүтәс пәни тохы торәмвәх лөхәтәйәкәтәс. (22) Мосқонә төләкнәм мәх сәм лөхәлвәл, ос өрәсйәнқ, көхлөхә сөйән сөйнә тьорәхвәл: "кап -кап-кап"...

Перевод

Диктант № 5

Роман Прокопьевич Ругин Березовый сок

– Ох и вкусно будет! – облизнулся Ляди, предвкушая, как он глотнет прохладного сока.

Отец выбрал высокое крепкое дерево и сделал на коре надрез. Сейчас же показались прозрачные капли.

– Ого! Дело пойдет! – сказал Купья и пристроил к стволу небольшое ведерко. К другим березам привязали три алюминиевые кружки и котелок.

– Теперь наберись терпенья, – посоветовал он Ляди. – Посиди на солнышке, погрейся. Только не дремли! Как только увидишь, что какая-то из посуды полна, – сливай в большое эмалированное ведро. А я вокруг поброжу, чагу хочу найти.

Ляди прилег на сухой брусничник и стал смотреть в голубое весеннее небо. Сквозь прищуренные ресницы солнечные лучи дробились на тысячи радужных иголок. Неподалеку тихо журчал ручеек, и березовый сок, стекая в кружки, вторил ему звонким «кап-кап-кап»...

Диктант № 6

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Матрена Панкратьевна Вахрушева

Өкөм Юконда қанәңнә

1) Тә[...]таң моқ вахәлтә ики [...]өлас. 2) Әллә на[...]рәң лыхәлт нөх[...]ал әрки нахәрнә ыләпа нұхт[...]тәт. 3) Воронти[...] – төльөкә[...].и.

4) Мәрәм т[...]рәм вәртә ләхәв лә[...]кит сой варвали[...] пәни өкөм пәхтә л[...]ркив чөн'чәң вай[...]алит көтьәркит пәсәнтәв[...].лт. 5) Пөкит пәни нахәр[...] пырнә сұхмалитәла әллә[...].әл. 6) Пә қот[...].л в[...].тлыләвәл. 7) Ватнә юх лывтә[...]. сәхмәтәт[...].х пайтох сыхәлтәтох ыл тәхала[...].әт. 8) Тиминт қотәли[...]. нахәрт лыхлох сүйнати ыл кө[...].әхиләвәлт. 9) Нь[...].ңиқыинә қырх[...]. чәхиләтә пәнәнә ос тәхәнә нәмә[...]. терләтә. 10) Пырнә ос т[...].хә қанңа ымәлмын в[...].йәң нахәр сэмәт пәсивәл[...].

11) Вәрт[...]. улы мөрат йәмәх йә[...].әт. 12) Тим-том мөх[...].лнә қәлтәт вәртә улы мөрат виллә манси й[...].х қән'ч[...].

13) [...].мтәртнә йөхән'ә урынә лонтә-в[...].скәт тархәт қөтңәт лимин к[...].тәхвәлт, том мөхпә ләхәлтыл[...].ти.

14) Мәхи т[...].хымнә вәлтамнә тим-том вайәх с[...].й сәмәмә мусты[...].ән, әчәқа көтлам-көр[...].әм кәчә тәхы әнтә сәтьвә[...]. 15) Сәм[...].м лул[...].әнивәл... 16) Мә им[...].м лулпәнәт мә нәмс[...].ма йөвә[...].т.

(Перевод на ваховский диалект Каткалевой Т. Ф.,
Хохлянкиной Ж.А., Хохлянкиной О.А.)

ОТВЕТЫ

Диктант № 6

Матрена Панкратьевна Вахрушева

Өкөм Юконда җанәңнә

1) Тәхтан моҗ вахәлтә ики җәлас. 2) Әллә нахрәң лыхәлт нөхлал әрки нахәрнә ыләпа нүхтәтәт. 3) Воронтнә – төльәкәки.

4) Мәрәм тәрәм вәртә ләхәв ләңкит, сой варвалит пәни өкөм пәхтә ләркив чән'чәң вайхәлит кәтьәркит пәсәнтәвәлт. 5) Пөкит пәни нахәрт пырнә сухмәлитәлә әлләләл. 6) Пә җотәл ватлыләвәл. 7) Ватнә юх лывтәт сөхмәтәтох, пайтох, сыхәлтәтох ыл тәхәлатәт. 8) Тиминт җотәлнә нахәрт лыхәлох сүйнәти ыл көрәхиләвәлт. 9) Ньәңиҗыинә җырха чәхиләтә, пәнәнә ос төхәнә нәмән терләтә. 10) Пырнә ос төхә җанҗа ымәлмын войәң нахәр сәмәт пәсывәлт.

11) Вәртә улы мәрәт йәмәх йәсәт. 12) Тим-том мөхәлнә җәлтәт вәртә улы мәрәт, виллә манси йах җән'чә.

13) Эмтәртнә, йөхән'ә, урынә лонтә-вәскәт, тархәт, җәтнәт лимин көтәхвәлт, том мәхпә ләхәлтәти.

14) Мәхи тәхымнә вәлтамнә, тим-том вайәх сөй сәмәмә мустыхән, әчәҗа көтләм-көрләм кәчә тәхы әнтә сәтгәл. 15) Сәмәм лулпәнывәл... 16) Мә имим лулпәнәт мә нәмсама йөвәлт.

М.П. Вахрушева «На берегу Малой Юконды»
(Перевод на ваховский диалект Каткалевой Т. Ф.,
Хохлянкиной Ж.А., Хохлянкиной О.А.)

Перевод
Диктант № 6

Матрена Панкратьевна Вахрушева

На берегу Малой Юконды

1) Вот уже и конец августа. 2) Великаны-кедры под тяжестью созревающих шишек всё ниже и ниже склоняют свои пушистые ветви. 3) А в лесу – тишина... 4) Только запасливые рыжехвостые белки, серые птицы ронжи да маленькие зверьки бурундуки с полосатыми спинками лущат шишки. 5) Сосновые, еловые шишки и кедровые орехи затем таскают в гнёзда и потайные норки. 6) В иные дни налетает ветер. 7) Он срывает листья с берёзок, осин и тальников. 8) В такие дни кедровые шишки с гулом падают на землю. 9) Дети собирают их в кошелки, а то и прямо в подолы своих рубашонок и, чтобы очистить их от липкой серы, варят в котле или жарят на раскалённых углях костра. 10) А затем, подложив калачиком под себя ноги, садятся в кружок и щёлкают орехи, извлекая оттуда жирные янтарные ядрышки.

11) Потемнели отяжелевшие гроздья брусники. 12) То там, то тут они запестрели в бору ярким цветным ковром, похожим на замысловатый мансийский орнамент.

13) А в кустах?.. В кустах возле озёр, речек и курей всё ещё по-летнему заливаются птицы, крикают утки, гогочут гуси, курлычут журавли и плачут лебеди.

14) Дыхание родного края, его многоголосые звуки наполняют моё сердце радостью, и исчезает усталость в руках и в ногах! 15) А сердце поёт...

16) Мансийские мотивы и слова замечательных песен моей бабушки сами собой приходят на память.

